

Тема 7

ПРАЦЯ І ЗАРОБІТНА ПЛАТНЯ

*Робітник вартий своєї платні.
(Біблія)*

*Праця – останній притулок тих,
хто більше нічого не вміє.
(Оскар Уайльд)*

1. Ринок робочої сили як один з ринків чинників виробництва.
2. Основні етапи розвитку теорії заробітної платні і безробіття.
3. Розподіл і соціальна справедливість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мальтус Т. Опыт о законе народонаселения // В кн.: Хрестоматия по экономической теории. – М., 1997. – С. 342-356.
2. Туган-Барановський М.І. Політична економія: Курс популярний. – К., 1994. – Розділ X. – С. 141-160.
3. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. – Т. 2. – Гл. 37.
4. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика. – М., 1997. – Гл. 13, 19А, 20.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К., 2006. – Гл. 13. – § 1, 2, 4.
6. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. Ю.В. Ніколенка. – 3-тє вид. – К., 2003. – Гл. 4. – § 2.
7. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. – К., 1994. – Розділ 25 § 3.
8. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. – К., 1995. – Тема 23. – § 2.
9. Общая экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общей ред. В.И. Видяпина, Г.П. Журавлёвой. – М., 1995. – С. 219-222.

10. Курс экономической теории: Учебное пособие / Под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. – Киров, 1995. – С. 230-236.
11. Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. От пророков до профессоров. – М., 1996. – Гл. 15.
12. Экономическая теория / Под ред. А.И. Добрынина, Л.С. Тарасевича: Учебник для вузов. – СПб., 1997. – Гл. 12.5, 12.6
13. Экономика: Учебник / Под ред. А.И. Архипова, А.Н. Нестеренко, А.К. Большакова. – М., 1998. – Гл. 6. – § 2.
14. Лагутін В.Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К., 1996. – Розділ 14.

Після загального розгляду чинників виробництва доцільно більш докладно зупинитися на кожному з них, почавши з найважливішого і найпоширенішого – праці. У темі представлені теорії, у центрі уваги яких знаходяться проблеми заробітної платні й зайнятості.

1. РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ОДИН З РИНКІВ ЧИННИКІВ ВИРОБНИЦТВА

Перший з ринків чинників виробництва – ринок робочої сили – є доволі специфічним. Проблеми починаються з самої назви – у курсі економікс тема має назву “Ринок праці”, за марксистською традицією вживається назва “Ринок робочої сили” (за словами С.Мочерного, “Ринок праці – одна з догм західної економічної думки”). К.Маркс аргументовано доводить, що продаватися може лише робоча сила: праця є вже процесом з’єднання робочої сили із засобами виробництва. Робоча сила – це здатність до праці, праця – процес її реалізації.

Поділ праці привів до того, що робоча сила стала товаром. Сформувався попит і пропозиція цього ресурсу – виник ринок робочої сили. На цьому ринку пропозиція формується з боку домогосподарств, попит – з боку підприємців (рис. 5-1). Згадуючи історію, слід додати, що продавати робочу силу може лише юридично вільна людина (проаналізуйте кріпацтво, радянські колгоспи, систему прописки).

Доход, що отримує власник робочої сили, – заробітна платня. Це найпоширеніший вид доходу в сучасному суспільстві – його питома вага у структурі доходів складає до 75%.

У зв'язку з інфляцією доводиться виокремлювати номінальну та реальну заробітну платню. **Номінальна** зарплатня – це сума грошей, що отримані людиною.

Реальна – це сукупність товарів і послуг, що людина може придбати на свою номінальну зарплатню. Природно, що вона залежить як від суми отриманих грошей, так і від рівня цін на товари й послуги. Наприклад, якщо зарплатня зросла на 10% і ціни зросли на 10%, то реальний доход не змінився (у гаманці не одна купюра в 10 грн., а 10 купюр по 1 гривні – хоча враження, що грошей більше).

Основними формами заробітної платні є почасова й відрядна.

Почасова існує у випадку, коли обсяг заробітної платні залежить від відпрацьованого часу. Безперечним недоліком є відсутність стимулів до праці.

Відрядна форма означає, що величина заробітної платні залежить від кількості виробленої продукції. При цьому спрощується контроль, але може постати проблема якості.

Наприкінці ХХ ст. абсолютного поширення набула почасова система оплати. Через зростання рівня механізації та автоматизації виробництва ритм праці все менше залежить безпосередньо від зусиль людини. До того ж на перший план виходить проблема якості.

Сучасний ринок праці неможливо уявити без діяльності **профспілок** (*trade-unions*) – організацій, які створені для того, щоб представляти інтереси робітників при проведенні переговорів з підприємцями.

Надзвичайно важливою проблемою ринку праці є безробіття. Докладно воно вивчається у курсі макроекономіки.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ І БЕЗРОБІТТЯ

Проблемам зайнятості, доходів, їхнього розподілу, злиденності приділялася увага багатьох економістів. Ці проблеми традиційно залишаються у центрі уваги економічної теорії.

Класична школа політекономії виходила з того, що в основі зарплатні лежить вартість засобів існування робітників та їхніх сімей (вартість робочої сили). На думку А.Сміта, її нижчою межею є фізичний мінімум, – якщо зарплатня опускається нижче цієї межі, створюється загроза для відтворення робочої сили. Але це можливо лише за умов спаду економіки. Якщо економіка зростає, зарплатня окрім фізичного мінімуму включає також надлишок, що залежить від традицій і культурного рівня, що склався у країні. “Невидима рука” ринку втримує середню зарплатню на певному рівні. Цілям економічного зростання, на думку А.Сміта, відповідає висока зарплатня, оскільки це стимул для зростання продуктивності праці.

Д.Рікардо був автором так званого “залізного закону” заробітної платні. Її підвищення сприяє зростанню народжуваності, численнішій зміні на ринку праці, зростанню пропозиції і рівня конкуренції на ринку, і як наслідок, рівень зарплатні буде знижуватися до доволі низького фізичного мінімуму. Тож не варто покращувати життя робітників. Взагалі, з розвитком суспільства, на його думку, реальна зарплатня залишається сталою, рента зростає, а рівень прибутку падає.

Т.Р. Мальтус (1766-1834). По закінченні Кембриджського університету Томас Роберт Мальтус був сільським священиком, з 1807 р. – професором політекономії (до речі, він вважається першим професійним економістом). У 1798 р. він видає анонімний памфлет “Досвід про закони народонаселення”, в якому піднімає проблему обмеженості природних ресурсів (проблему, що породила, врешті-решт, економікс). Приводом для виступу був нарис В.Годвіна “Основна причина бідності – нерівномірний розподіл”. Мальтус пояснював злиденність скупістю природи і надмірно швидким розмноженням людського роду. Єдиний вихід, на його думку, уповільнити темп зростання населення.

“Людина, яка прийшла у вже зайнятий світ, якщо батьки нездатні прогодувати її або якщо суспільство неспроможне використати її працю, не має права вимагати будь-якого харчу,

вона зайва на землі. На великому життєвому бенкеті для неї немає місця. Природа наказує їй віддалитись і не зволікає привести свою ухвалу до виконання”.

К.Маркс назвав працю Мальтуса “безсоромним пасквілем на людський рід”. Але книга витримала декілька видань, протягом щонайменше століття зберігала свій вплив на читачів (враховуючи Ч.Дарвіна). Під впливом цих ідей в Англії були переглянуті закони про бродяжництво. Зростання заробітної платні розглядалося як привід для подальшого розмноження, а стан безробіття, вважалось, потрібно зробити найтяжчим. Після виходу праці у світ Т.Карлейль назвав політичну економію “похмурою наукою” (“*dismal science*”)⁵. А деякі історики почали відокремлювати економістів-оптимістів від економістів-песимістів.

Попри всі недоліки аргументації (дані засновані на статистиці США, проігноровані можливості промислової революції), ідеї Мальтуса не слід відкидати як абсолютно помилкові і реакційні (у першому виданні “Досвідів...” він розглядав війни і хвороби як позитивні явища, від чого відмовився у подальших виданнях). Його висновок про те, що “людство плодиться з безвідповідальністю тріски” зберігає значення для деяких країн і дотепер. 40 років тому населення планети було вдвічі менше.

Мальтус справедливо вважається першим у світі демографом, автором закону спадної родючості землі.

Марксистська теорія. Як відомо, за Марксом, робоча сила у процесі праці відтворює свою вартість і створює додаткову вартість, що привласнюється капіталістом. Заробітна платня являє собою форму вартості робочої сили, еквівалентна їй. Але перетворення вартості робочої сили на форму заробітної платні приховує поділ робочого дня на необхідний і додатковий час, відносини експлуатації.

Поява і зростання безробіття (за марксистською термінологією, “резервної армії праці”) пояснюється за допомогою **органічної будови капіталу** ($c:v$). Якщо це співвідношення постійне, потреба у робочій силі зростає пропорційно зростанню загального розміру капіталу. Але з процесом механізації, автоматизації виробництва попит на робочу силу відстає від

⁵ Один з сайтів, присвячений економічній тематиці, навіть має назву <http://www.economy.com/dismal/>

попиту на засоби виробництва. Все більша частина робочої сили виштовхується з процесу виробництва.

Таким чином, за Марксом, капіталіст сплачує працівнику не за всю працю – це протиріччя не можна подолати, воно антагоністичне. Позбавитися експлуатації можна, лише зробивши засоби виробництва суспільною власністю. У XIX ст. це протиріччя дійсно виглядало дуже гострим. Історія свідчить про хвилі повстань і революцій. Але нове загострення класової боротьби у ході і після Першої світової війни суттєво вплинуло на західні країни. Віднині вирішено, що робітник, який задоволений своєю зарплатнею, набагато вигідніший (він краще працює і більше купує, розширюючи ринок збуту). Протилежність інтересів робітників і капіталістів існує і дотепер, але класове протиставлення намагаються замінити класовим партнерством.

Не виглядає сьогодні безумовним і процес зростання органічної будови капіталу. По-перше, все більшу питому вагу в суспільному виробництві складає сфера послуг, де органічна будова традиційно низька, по-друге, зростає вартість робочої сили (через зростання рівня освіти і вказану політику соціального партнерства).

М.І. Туган-Барановський. Своєрідним підґрунтям політики соціального партнерства може бути **теорія соціальної сили**, що належить М.І. Тугану-Барановському. Розподіл доходу між соціальними шарами відбувається внаслідок боротьби різних класів суспільства за поділ суспільного продукту. Але, на думку М.І. Тугана-Барановського, незважаючи на зовнішню суперечливість, ці інтереси у певному розумінні гармонійні.

На заробітну платню впливають:

- продуктивність суспільної праці, від якої залежить величина сукупного продукту;
- соціальна міць робочого класу, від якої залежить розмір його частки суспільного продукту.

З іншого боку, на прибуток капіталістів впливає:

- також продуктивність суспільної праці, яка впливає на величину сукупного продукту;
- соціальна міць класу капіталістів, від якої залежить розмір їхньої частки.

Таким чином, і робітники, і капіталісти зацікавлені у зростанні продуктивності праці, тож їхні відносини не є повністю протилежними. Із збільшенням сукупного продукту автоматично

зростає і частка, що належить кожній соціальній групі. Сумісними зусиллями вони можуть досягти своїх цілей.

Сучасний економікс. Як зазначалося, складовою мікроекономіки є тема “Ринок праці”. На зразок інших ринків аналіз проводиться за допомогою категорій попиту і пропозиції, рівноважної ціни.

Пропозиція праці визначається демографічними чинниками (народжуваність, смертність, віковий склад), соціальними чинниками (частка жінок, що працюють, частка підприємців у суспільстві, які є покупцями, а не продавцями на ринку робочої сили). У свою чергу, попит на робочу силу залежить від темпів економічного зростання (“приплив піднімає всі човни”).

Пропозиція робочої сили суттєво відрізняється у залежності від того, йдеться про індивідуальну пропозицію або про сукупну. Так, рішення окремого суб’єкта запропонувати свою робочу силу – це своєрідний компроміс між заробленими грошима (благами, що можна придбати) і вільним часом (відпочинком, дозвіллям).

Якщо людина отримує невелику заробітну платню, то її зростання спонукає робітника пропонувати свою робочу силу в більшому обсязі (працювати додатково ввечері, у відпустці). Це так званий **ефект заміщення** (заміщувати вільний час роботою).

Але якщо людина досягла певного добробуту, вільний час набуває для неї неабиякої ваги (тим більше, що є гроші для відповідної організації цього дозвілля). Тому людина перестає реагувати на підвищення заробітної платні зростанням пропозиції, час для неї стає важливішим за гроші – відбувається **ефект доходу**.

Виходячи з цього, крива пропозиції праці індивіда виглядає таким чином:

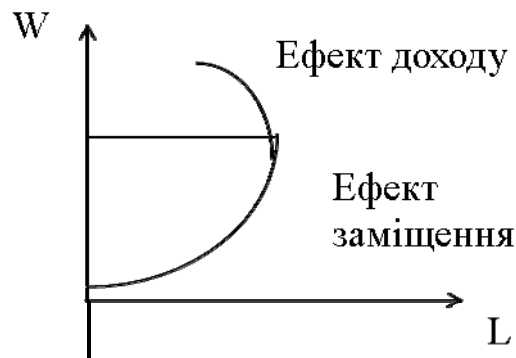

Рис. 7-1. Індивідуальна пропозиція праці

Але якщо розглядати криву пропозиції на всьому ринку праці робітників окремої професії, то, оскільки точка перегину (рівень достатньої заробітної платні) у кожної людини свій, підвищення заробітної платні викликає появу нових робітників на ринку, тому крива пропозиції для всього ринку виглядає аналогічно кривій пропозиції будь-якого товару.

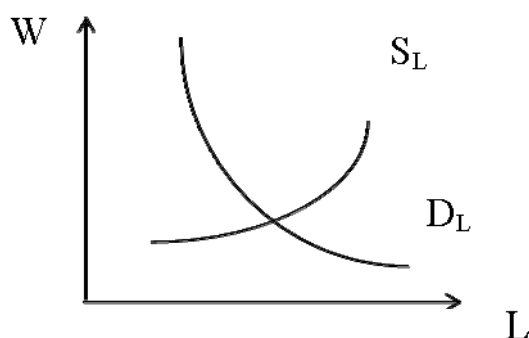

Рис. 7-2. Рівновага на ринку праці

При визначенні оптимального рівня зарплатні використовується маржинальний аналіз – попит на працю визначається граничною продуктивністю праці, а в основі пропозиції праці лежать витрати на навчання та утримання робітників. Створюючи різні граничні продукти, робітники отримують різну заробітну платню. Докладніше про все це – у курсі мікроекономіки.

Окремим напрямком економіксу є теорія людського капіталу. Вперше термін “інвестиції в людину” пролунав на пленарному засіданні Американської економічної асоціації у 1960 р. у виступі Теодора Шульца (нобелівська премія 1979 р.). У 1964 р. вийшла робота Гарі Беккера під назвою “Людський капітал”, за яку він отримав нобелівську премію у 1992 р.

Людський капітал – це наявний запас знань, здібностей, навичок, кваліфікації, навіть здоров’я. **Інвестиції у людський капітал** – це освіта, пошук інформації, нагромадження практичного досвіду, охорона здоров’я, географічна мобільність. З часом інвестиції у людський капітал компенсуються зростанням доходів – значна частина зарплатні залежить від освіти та досвіду робітника.

За словами Г.Беккера, запаси освіти, професійної підготовки, здоров’я населення складають біля 75% багатства будь-якої

сучасної економіки. З усіх ресурсів головним стає ресурс К (*knowledge*). Людський капітал – це те, що залишиться у вас, навіть якщо ви втратите всі свої матеріальні активи.

3. РОЗПОДІЛ І СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Рівень добробуту населення у кожній країні залежить від:

- національного доходу;
- співвідношення між номінальною та реальною зарплатнею;
- ступеня нерівності у розподілі доходів.

Тож аналізувати доходи доцільно не лише за джерелами, структурою, але і за розподілом.

Диференціація доходів найчастіше обумовлюється такими чинниками:

- вид, характеристики роботи, її привабливість;
- здібності людини, освіта.

Оцінити розподіл доходів у суспільстві можна за допомогою так званої **кривої Лоренца** (рис. 7-3). Чим більше вона відхиляється від бісектриси, тим більш нерівномірний розподіл доходів у суспільстві. Наближення до бісектриси вбиває стимули до праці.

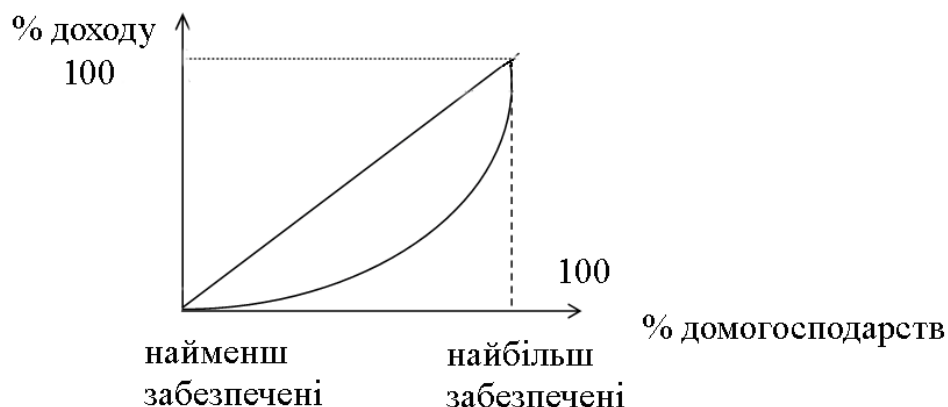

Рис. 7-3. Крива Лоренца

Економісти вважають, що існує межа натягу “луку Лоренца”: коли найбільш вразливі 40% населення разом отримують 12-13%

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

загальної суми доходів. Це може призвести до політичних зворушень (так званий “соціальний динаміт”).

Окрім графіка для характеристики розшарування суспільства за доходами використовується коефіцієнт Джіні (*Gini*) – це відношення площі фігури, що лежить між діагоналлю та кривою Лоренца та площі всієї фігури, що лежить нижче діагоналі. Він змінюється від нуля (всі отримують порівну) до одиниці (все привласнює одна людина). Найнижчі значення коефіцієнту Джіні (0,25-0,29) у скандинавських країнах, Австралії, найвищі – у Бразилії (більше 0,6).

Зазвичай населення поділяють на п’ять частин – квінталів:

- *upper class*;
- *upper – middle*;
- *middle – middle*;
- *low – middle*;
- *low*.

Як стає очевидним з наведеної структури, основу суспільства складає середній клас. Він одночасно є гарантом стабільності суспільства. Статистика свідчить, що за останні 30 років ХХ ст. у розвинутих країнах Європи зменшилася частка найбагатших у сукупних грошових доходах. Частка найбідніших зросла, хоча в меншій мірі, ніж скоротилася частка найбагатших, що свідчить про зростання частки середнього класу.

Аналізуючи пострадянські країни, дослідники приходять до висновку, що дійсно багатими можуть вважатися менше 1% населення. Далі йде значний провал, після якого слідує середній клас. Але до нього відносяться не лікарі, педагоги, інженери, військові, середні підприємці, висококваліфіковані робітники, як в європейських країнах, а чиновники, рантье та особи, що їх обслуговують. На думку В.Ланового, середній клас можна виділити за двома критеріями: дохід 400-500 дол. США на місяць та політична незалежність (отримання доходу незалежно від існуючої влади).

Враховуючи ознаки “нової економіки”, деякі економісти вважають, що класом-гегемоном стає нетократія (*NETократія*). Як свідчить досвід США, вона формується з інтелектуальної еліти середнього класу. Сьогодні у США майже 45 млн. осіб використовують в якості засобу виробництва лише свій інтелект, зазвичай підкріплений персональним комп’ютером.

ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ, ЧИ ЗАСВОЇЛИ ВИ ТЕРМІНИ І КАТЕГОРІЇ: заробітна платня, номінальна і реальна, почасова і відрядна заробітна платня, профспілки, органічна будова капіталу, соціальна сила, гранична продуктивність, ефект заміщення, ефект доходу, людський капітал, інвестиції в людський капітал, крива Лоренца, коефіцієнт Джині, середній клас, нетократія.

ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ, ЧИ УЯВЛЯЄТЕ ВИ, ЯКИЙ ВНЕСОК ЗРОБИЛИ В ЦЕЙ РОЗДІЛ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ: А.Сміт, Д.Рікардо, Т.Мальтус, К.Маркс, М.І. Туган-Барановський, Т.Шульц, Г.Беккер, М.Лоренц, К.Джині.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чим відрізняється ринок робочої сили від ринку товарів? У чому полягає специфічність робочої сили на відміну від інших ресурсів?
2. Якщо середня зарплатня в країні зросла на 15% у той час, як рівень цін зріс на 20%, що можна сказати про зміну реальних доходів за цей час?
3. Наведіть аргументи як на користь мальтузіанської демографічної концепції, так і проти неї.
4. Сьогодні найпопулярнішими факультетами для абітурієнтів є юридичні та економічні. Як це можна пояснити? Чому не філологічні та історичні, як було раніше?
5. Як мало вплинути на ринок праці скасування режиму прописки? Як відбилася конверсія ВПК на ринку конкретних видів праці?
6. Ціни на персональні комп'ютери падають. Що відбудеться внаслідок цього із заробітною платнею програмістів?
7. Чому в США домашньої прислуги набагато менше, ніж в Індії, хоча США більш багата країна?
8. Який процес характеризується зсувом кривої Лоренца ліворуч (праворуч)? Чи адекватно відбиває крива Лоренца розподіл доходів між людьми (зважаючи на залежність доходів від кількості сімей, а не людей)?

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

9. У чому полягають недоліки гасла “За однакову працю – однакову платню!” в умовах ринкової економіки?
10. Жінки в середньому отримують меншу зарплатню, ніж чоловіки того ж віку. Як економічна теорія пояснює це явище? Чому з віком зростає розрив у заробітках чоловіків та жінок?
11. До яких економічних, соціальних та політичних наслідків може привести у майбутньому зростаючий ступінь диференціації доходів українських громадян?
12. Для стимулювання економічного зростання уряди деяких країн надають економічну допомогу робітникам для переїзду в ті райони, для яких характерна нестача робочої сили. Яким чином при цьому змінюється ситуація на ринку праці?
13. Поясніть, чим керуються профспілки, коли наполягають на:
 - введенні високих імміграційних бар’єрів;
 - встановленні високих імпортних митних тарифів?
14. Існують значні розбіжності в тривалості робочого часу в різних країнах. Американці працюють більше, ніж 1900 годин на рік, німці – менш, ніж 1600, англійці – майже 1700. Чим, на вашу думку, це можна пояснити?

ДЛЯ ТИХ, У КОГО Є ЧАС ЧИТАТИ НЕ ТІЛЬКИ ПІДРУЧНИКИ:

Перекладіть мовою політекономії (використовуючи економічні терміни та категорії) главу “Політична економія шостого століття” роману М.Твена “Янки при дворі короля Артура”.

ВИХОДЯЧИ З ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ТЕМИ, ПРОКОМЕНТУЙТЕ ПУБЛІКАЦІЇ:

(Березень 2007 р.) “Журнал Forbes надрукував черговий, ювілейний (20-й) список найбагатших людей планети – доларових мільярдерів. За підрахунками видання, за останній рік число мільярдерів у світі збільшилося на 102 особи і досягло 793-х, а їхній

сукупний капітал зріс на 18% – до \$2,6 трільйонів. Як відзначила в передмові до рейтингу головний редактор Forbes Луїза Кролл, головним локомотивом бурхливого зростання деяких багатіїв стали фондові ринки, що перебувають у періоді становлення, – російський, капіталізація якого з лютого 2005 по лютий 2006 року підвищилася на 108%, індійський (54%) і бразильський (38%). Американський фондовий ринок від них сильно відстав і виріс за той самий період тільки на 1%”, – констатувала Кролл.

Однак перші два рядки в списку найбагатіших зберегли саме громадяни США – глава компанії Microsoft Білл Гейтс, чий капітал за останній рік виріс із \$46,5 млрд. до \$50 млрд., і інвестор Уоррен Баффетт, багатство якого зменшилося з \$44 млрд. до \$42 млрд. На третє місце піднявся мексиканський телекомунікаційний магнат Карлос Слім Елу (\$30 млрд.), четверту позицію посідає засновник мережі меблевих магазинів ІКЕА швед Інгвар Камрад (\$28 млрд.), п'яту – власник сталеливарної імперії індієць Лакшмі Міттал (\$23,5 млрд.), шосту – партнер Гейтса Тім Аллен (\$22 млрд.). На сьомому рядку влаштувався глава glamourних компаній Louis Vuitton і Christian Dior француз Бернар Арно, на восьмому – саудівський принц Валід бен Талал аль-Сауд (\$20 млрд.), на дев'ятому – канадський видавець Кеннет Томсон (\$19,6 млрд.). Замикає першу десятку власник гонконгських концернів Лі Кашін. (\$18,8 млрд.).

У першій сотні рейтингу – дванадцять росіян, перший серед них Р.Абрамович, чиє багатство журнал оцінив в \$18,2 млрд. Наймолодша в списку Forbes – Хінд Харірі, 22-річна дочка вбитого торік колишнього прем'єр-міністра Лівану (\$1,4 млрд.).

У своєму щорічному дослідженні Forbes нарахував сім українських мільярдерів. Найбагатішим українцем, як і в минулому році, став голова донецької промислової імперії СКМ Рінат Ахметов. Його капітал журнал оцінив у \$4 млрд. У минулому році Forbes нарахував у президента ФК Шахтар всього \$1,7 млрд. При цьому Ахметов зайняв 214-те місце у загальносвітовому рейтингу товстосумів. Другим найбагатішим громадянином України став Віктор Пінчук з \$2,8 млрд. (323-тє місце у загальному рейтингу). Також у число найбагатіших українців увійшли: Сергій Тарута і Віталій Гайдук – по \$2 млрд. (488), Ігор Коломийський і Геннадій Боголюбов – по \$1,2 млрд. (799), Костянтин Жеваго – \$1 млрд. (891)”.

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

(Липень 2007 р.) “Білл Гейтс більше не є найбагатшою людиною на планеті за версією *Forbes*. Засновник корпорації *Microsoft* поступився першим місцем у рейтингу найбагатших людей підприємцю з Мексики, Карлосу Сліму Елу. Компанії, що підконтрольні Сліму, є монополістами на телекомунікаційному ринку Мексики.

Капітал Карлоса Сліма сьогодні перевищує капітал Гейтса на \$9 млрд. Нагадаємо, що Гейтс був самою багатшою людиною на планеті більше 10 років. Карлос Слім став найбагатшою людиною на Землі завдяки зростанню цін на акції телекомунікаційної корпорації *America Movil*. За другий квартал 2007 року акції компанії Елу піднялися в ціні на 27%, а акції корпорації Гейтса – лише на 5,7%. Також піднялися в ціні й акції банку мексиканця. Тепер його капітал, за оцінками видання, становить \$ 67,8 млрд., тоді як пересунутий на другу позицію Гейтс володіє лише \$59,2 млрд.

Те, що Білл Гейтс може зміститися з першої позиції, прогнозувалося ще раніше. У той час як “комп’ютерний магнат” зайнявся добрідійністю, Слім став збільшувати свій добробут. Проте, новий “найбагатший людині планети” добрідійність теж недалеко. Рік тому він вклав в один зі своїх благодійних фондів \$1,8 млрд., а також обіцяв протягом чотирьох років пожертвувати до \$10 млрд. на соціальні програми.

Однак, на відміну від Білла Гейтса, Слім займає більш тверду позицію відносно добрідійності. Він заявляв, що вирішити проблему бідності одними пожертвуваннями неможливо.

Ще недавно Слім займав у рейтингу *Forbes* лише третє місце. Потім він зміг заробити 4 млрд. доларів, збільшивши стан до \$53 млрд. Він піднявся на другу позицію, потіснивши відомого фінансиста Уоррена Баффетта (\$52,4 млрд.).

На зростання багатства Сліма особливо вплинув той факт, що ринки, які розвиваються, до яких відноситься й Мексика, зараз перебувають на підйомі. А економіка США переживає важкий період. Зараз Карлосу Сліму 67 років. Він народився в родині ліванських іммігрантів.

У 1980-ті роки, коли багато країн Латинської Америки вразила економічна криза, Слім скупив задешево безліч різних компаній. Згодом йому вдалося перетворити їх у процвітаючі та – що найголовніше – у такі, що приносять чималий дохід підприємства”.